Luonnonvarakeskus

3264/00 00 02 00/2023

26.10.2023

Asia: HE 49/2023 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kalastuslain 79 §:n muuttamisesta, ti 24.10.2023 klo 10.45 (HE 49/2023 vp)

Eduskunta
Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

Asiantuntijalausunnon esittäjä: Jani Pellikka

Luken asiantuntijalausunto

1 Johdanto

Tutkimuslaitos kiittää mahdollisuudesta tulla asiassa kuulluksi.

Tässä lausunnossa käsiteltävänä on hallituksen esitys HE 49/2023 vp kalastuslain muuttamisesta siten, että kalastonhoitomaksun maksuvelvollisuuden yläikäraja nostettaisiin nykyisestä 64 vuodesta 69 vuoteen. Nykyinen maksuvelvollisuuden yläikäraja on ollut voimassa vuodesta 1997 alkaen. Maksuvelvollisuuden ylärajan esitetty nosto koskisi ensi vuoden alussa ja sitä myöhemmin 65 vuotta täyttäviä henkilöitä, mutta ei vielä tänä vuonna 65–69-vuotta täyttäviä. Lausunnossa ennakoimme Luonnonvarakeskuksen olemassa olevan vapaa-ajankalastuksen tutkimus- ja tilastoaineiston pohjalta esitetyn lainmuutoksen vaikutuksia.

2 Lausunto

Maksukertymä
Lakiesityksen siirtymäsäännösesityksen myötä maksuvaroja kertyy vasta vuonna 2029 koko 65–69-vuotiaiden vapaa-ajankalastajien perusjoukolta. Vuonna 2020 tuon ikäluokan kalastajia oli noin 196 000 henkilöä, joista pyydysten käytön perusteella maksuvelvollisia olisi ollut lakiesityksen mukaisessa tilanteessa noin 130 000 (66 %). Kun huomioidaan se, että merkittävä osa laiminlyö maksun suorittamisen, olisi maksukertymä siirtymäajan jälkeen vuoden 2020 kalastajamäärillä runsaat 2 miljoonaa euroa vuosittain. Tämä laskutapa tuottaa luultavasti yliarvion kertymästä, koska tulevat maksuiässä olevat kalastajaikäluokat ovat aiempaa pienempiä, ja näköpiirissä ei ole tämän ikäluokan kalastamisen suosion merkittävää kasvua. Jos oletetaan, että nykyiset 60–64-vuotiaat kalastonhoitomaksun maksajat jatkaisivat liki nykyisellä tavalla kalastonhoitomaksun maksajina siirtymäajan loppuun, olisi maksukertymä siirtymäajan lopussa karkeasti arvioiden enintään noin 1,3 milj. euroa. Maksuvarakertymän reaaliarvoa laskee siirtymäajan edetessä enenevästi se, jos inflaatio pysyy v. 2021 edeltävää tasoa (1–2 %) huomattavasti korkeampana jatkossa, ja jos kalastonhoitomaksun suuruutta ei vastaavasti koroteta.

Vapaa-ajankalastajan näkökulma
Tuorein Lukessa tehty mittaus kalastonhoitomaksun suorittaneiden 60–64-vuotiaiden henkilöiden vuositason rahankäytöstä kalastukseen on vuodelta 2018, ja sen mukaan vähintään noin 56 %:lla tuon ikäluokan vapaa-ajankalastajilla oli välinehankintoja, ja 51 %:lle heistä kertyi kalastonhoitomaksun suorittamisen lisäksi muitakin suoria kuluja. Kun jälkimmäisessä ryhmässä esimerkiksi pelkästään polttoaineostoja tehtiin tyypillisesti 150 euron arvosta vuodessa, oli KHM:n osuus heille muuhun kulutukseen nähden pieni menoerä.

Aineiston karkeuden vuoksi ei kuitenkaan saada tarkkaa kuvaa siitä, miten suurelle osuudelle tämän (tai tulevien vuosien 65–69-vuotiaiden) ikäluokan henkilöistä tämä maksu on ainoa tai kalastamista vähentävä menoerä. Jo nykyisin 64-vuotiaista KHM:n maksajista on eläkeläisiä enemmistö, ja muutoksen myötä esimerkiksi tyypillinen eläkeläismies suorittaa maksua kuutena vuonna eläkeläispäivistään.

3 Lausunnon tiivistelmä

Kaiken kaikkiaan esitys on selkeä ja hyvin perusteltu kokonaisuus. Mikäli lakimuutoksen ohjausvaikutuksia halutaan tuntea tarkemmin, voidaan esimerkiksi ”salakalastuksen” suhteellista osuutta lainmuutoksen voimaan astumista ennen ja sen jälkeen selvittää erillisellä projektilla Lukessa.

Sirpa Thessler

Johtaja, Luonnonvarat

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 26.10.2023 klo 13:52:10.

Asiantuntijalausunnon valmistelijat:
Jani Pellikka
Jani Pellikka, Miikka Husa

Liitteet:

Tiedoksi: